

40 ГОДИНИ БРИТАНСКА СКУЛПТУРА

Музеј на современата уметност — Скопје
20 февруари — 10 март 1986.

Делата што се прикажани на оваа скромна изложба, претставуваат само дел од збирката на Британскиот совет. И покрај тоа што во оваа збирка се наоѓаат многу поголем број автори и дела, немавме намера да дадеме целосен приказ на британската скулптура од 1930. Голем број дела што ѝ припаѓаат на оваа збирка се наоѓаат во постојаните поставки на некои други места, или се изложени на изложби низ светот, така што не може да бидат претставени и овој пат на оваа изложба. Причината што не се презентирани дела од поголем формат е од чисто практична природа. Делата што ви ги претставуваме прикажуваат само еден дел од развитокот на скулптурата во овие земја, прикажувајќи го творештвото на водечките уметници, вклучувајќи ги делата што се признати на меѓународен план.

ЧЕТИРИЕСЕТ ГОДИНИ БРИТАНСКА СКУЛПТУРА

УВОД

Во втората половина на овој век, во британската скулптура дојде до радикални промени во смисла на премин од чистата форма на интернационалната апстракција, преку експресионизмот на надреалистите, до експресионизмот на повоениот период. Потоа дојде до враќање на формалната апстракција, предизвикана од концептуалната уметност каде што идејата или интенцијата беа побити од самиот објект, за подоцна да се свртат кон фигуративната, наративната уметност, оставајќи во моментот разновидни насоки, како предизвик за идните генерации.

Хенри Мур и Барбара Хепворт му припаѓаат на пионерскиот период на апстракцијата во англиската уметност. Нивниот круг претставуваше во 1920-ти 1930-ти години смела група радикали поврзани со други истомисленици во Европа, настојувајќи да ја убедат индиферентната, некогаш непријателски расположена англиска публика, да прифати нови форми на естетско искуство, што беа засновани на идеите на уметниците како што се Бранкузи, Чакомети, конструктивистите и Пикасо. Нивниот идеен водач беше Херберт Рид и тојму неговото пишување помогна за афирмацијата на нивните идеи како и на идеите на нивните колеги — современици на интернационален план. Скулптурата треба повеќе да се гледа како нешто што постои поради свои сопствени естетски квалитети, отколку како средство за нарација, а делата треба да бидат автономни како експресивни објекти,

што понекогаш се ёвокативни во своите органски корени, но многу почесто, како чисто геометриски форми кои ни го доловуваат ритамот и хармонијата толку близки на музиката.

Рид знаеше како да укаже на архаичните и примитивните корени на Муревите лежечки фигури и истовремено да покаже во коланава мерка овие монументални фигури имаат свои корени исто така во пејзажот и во феноменот на природата.

Хепворт, покрај Мур, (најценетиот скулптор на постарата генерација) претставува почиста и на одреден начин поаскетска апстракција во однос на хуманистичката основа на Муревите дела. Нејзиниот однос кон материјалите — дрво, бронза и камен, направи таа, како графичар, да стане свесна за можностите што ѝ пружат структурата и бојата, меѓутоа, таа пред сè е заинтересирана за меѓуодносот на формите, како и за односот кон просторот што ги опкружува. Како што е случај со Мур, некои од нејзините најдобри дела се оние што се поставени во пејзаж, но за разлика од неговите органски форми, острата геометрија на Барбара Хепворт драматично е нагласена со природниот контекст.

Духовната клима на периодот по Втората светска војна ја условува појавата на уметноста, што во голема мерка се разликува од студената апстракција на меѓувоениот период. Латентниот романтизам, што секогаш се провлекува во британската уметност беше поттикнат од страдањата и стравотите на војната, така што во педесеттите години се јавува генерација скулптори кои можеа ликовно да ја изразат неврозата предизвикана од студената војна. Тие осум, вклучувајќи ги Армитиц, Чадвин, Адамс, Медоус и Тарнбол, постигнаат меѓународен успех 1952, на Биеналето во Венеција (каде што учеството на Британците го организираше Британскиот совет). Во уводот за каталогот Херберт Рид ги окарактеризира овие скулптори како автори кои претставуваат „слика на летот и острите канци, трчање преку мирните мориња, некој слики на огулено месо, фрустиран секс, геометрија на стравот“. Нивните дела имаат фигуративен карактер и главно ја користат искривената човечка и анималната форма за да ни ја пренесат сета напнатост на своето време. Поголем број скулптури од овој период се пиктурални, во немонументална човечка скала, и повеќе ја изразуваат силната емоционална стварност, отколку архетипот на апстракцијата. Напнатоста како израз на емотивна состојба особено е присутна во делата пријавени за меѓународниот конкурс познат под наслов Непознат политички затвореник (1952—53), во организација на ICA кој што беше прикажан во Тејт галеријата. Оваа, како и други големи јавни изложби, претставува еден дел од значајното будење на интересот на институционалните мецени за општествената функција на скулптурата и во овој период доаѓа до голем број порачки за скулптури што ќе бидат поставени на згради, во новоизградени градови, во паркови и на други јавни места.

Паралелно на ова, се јавува и сè поголем интерес за примитивни и нетрадиционални извори во скулптурата. Уметниците како Вилијам Тарнбол и Хуберт Дајвид во своите појдовници се свртуваат кон тотемската и архаичната инспирација од Бранкузи и Пикасо, свртувајќи се повеќе кон

антропологијата и археологијата, отколку кон европската традиција во скулптурата. Формите на Далвид, слични на тапан, претставуваат реминисценција на примитивни артефакти, додека Тарнбол во тоа време создава тотемски облици во вид на столб. Можеби би било значајно да спомнеме дека тој, по долгот период создавање во смисла на ригорозна абстрактна минимализација, повторно се враќа на претходните истражувања.

Кон крајот на педесетите години се јавува, исто така, обновен интерес за конструктивизмот во уметноста, каде што геометриската абстракција вешто е облагоредена со техничко користење на нови материјали како што се месингот и пластиката. На ова можеби е најблизок Роберт Адамс, макаршто во тоа време тој главно работеше мали скулптури во бронза со збиена структура на формата. Денис Мичел е уште еден уметник кој се користи со апстрактна форма преку која ги пренесува своите идеи за рамнотежа, конфронтација, стабилност и напнатост. Антони Каро претставува оistar премин во историјата на британската скулптура од раните шеесети години наваму. Тој останува онаа фигура којашто има нејзински влијанија на генерации млади скулптори. Као контраст на моделирање и обликување на поранешната генерација уметици, Каровата скулптура претставува конструкција од готови челични компоненти, често индустриски отпадоци, што се заварени и зацврстени со шрафови и претставуваат единствена масовна конструкција со плоча, што во еден период ќе ја обво со блескави бои. Неговите массивни челични конструкцији содржат загадочна леснина и радост. Каро ги создава своите познати серии „Предмети на маса“ повеќе децении, често како предизвинувачко експериментираше со рамнотежата, каде што предметите се наведнати преку ивицата на масата или преку основата на којашто се поставени. Во подоцнежниот период на создавање, неговите дела стануваат сè помонументални, употребувајќи масивни парчиња на 'рфосан челик, што светнуваат во реминисценција на индустриската археологија, на ист начин како што делата на неговиот некогашен узор Мур, беа инспирирани од древната скулптура.

Најновата бронза на Вилијам Тарнбол „Торзо во вид на сенира“ и делото на уште еден шкотски скулптор, многу помладиот Гавин Скоби, се најновите откупни во колекцијата и претставуваат континуирана употреба на традиционални материјали во сегашниот миг. Во последните години младите скулптори експериментираат со сите можни материјали и форми каде што делото често преминува во инсталација која ставува амбиент. Уметниците го користат и сопственото тело или пејзажот околу нив како граѓа за скулптура. Интересно е да се одбележи дека уметниците се сè уште заинтересирани за истражување на можностите што ги дава бронза, а од неодамна и за работа во камен и дрво. Во текот на изминатите 40 години во британската скулптура се забележани многу промени на формата и на уметничкиот пристап. Таа го одржува чекорот со меѓународната скулпторска сцена, понекогаш дури и го динтира, давајќи свој голем придонес во нејзиниот развиток со што продолжува и до денес. Се надеваме дека преку оваа изложба ќе го прикажеме делот од тој придонес.

КАТАЛОГ

Роберт АДАМС

Роден 1917 во Нордхемптон. Студирал на уметничкото училиште во Нордхемптон. Предавал на Централното уметничко училиште во Лондон од 1949—1960.

1. ОРФЕЈ, 1949
монотипија, 36 x 29,4 см.
2. КОНСТРУКЦИЈА, 1949
мнотипија, 37,5 x 29,3 см.
3. СТОЕЧКИ ФИГУРИ, 1949
литографија, 46,5 x 35 см.
4. ЦРНА ФОРМА, 1951
литографија, 28 x 26 см.
5. КОЛАНЖ, 1953
колаж на хартија, 54,6 x 30,5 см.
6. ПРАВОАГОЛНА БРОНЗА, 1965
Форма бр. 8
Бронза, 28 см. висина

Кенет АРМИТИЏ

Роден 1916. во Лидс. Студирал на Уметничката академија во Лидс и во Уметничкото училиште Слејд во Лондон. Од 1946—1956 предавал на Академијата во Бат, Коршам и на Универзитетот во Лидс од 1953—1955.

7. СТУДИЈА ЗА ГОЛЕМА ГРУПА КОЈА СЕДИ, 1957
бронза 38 см.
8. ИСПРАВЕНА ФИГУРА СО ОПУШТЕНИ РАЦЕ, 1956/57
бронза, 42 см.
9. ГРУПА, 1955
црна креда и туш, 38 x 56 см.
10. СТУДИИ ЗА СКУЛПТУРА, 1957
креда, 76 x 38 см.
11. ЖЕНА КОЈА СЕ ОДМАРА, 1959
јаглен и туш, 38 x 56 см.
12. ТРИ СТОЕЧКИ ФИГУРИ, 1960
креда и туш, 76 x 56 см.
13. БЕЛ ОБЛИК, 1960
креда и туш, 54 x 73,5 см.

Антони КАРО

Роден 1924 во Лондон. Студирал техника на Универзитетот во Кембриџ, вардарскиот училиште студирал 1946 во Лондон, а потоа на Кралевската академија 1947/52. Две години работел како асистент кај Хенри Мур.

14. ПРЕДМЕТИ НА МАСА ССХ, 1976/77
челик прекриен со 'рѓа и лак,
50 x 137 x 98 см.

Лин ЧАДВИК

Роден 1914 во Лондон. Студирал архитектура пред Втората светска војна. Со скулптура се занимава од 1945.

15. СВЕР ХХХIII, 1959
бронза, 41,3 см.
16. НАБЉУДУВАЧ, II, 1959
бронза, 71 см.
17. ФИГУРИ КОИ ТАНЦУВААТ, 1952
литографија 28 x 41 см.
18. ЦРТЕЖ ЗА СКУЛПТУРА I, 1961
мастило и туш, 56 x 38,5 см.
19. ЦРТЕЖ ЗА СКУЛПТУРА II, 1961
мастило и туш, 58 x 46 см.
20. ЦРТЕЖ ЗА СКУЛПТУРА IV, 1961
мастило и туш, 56 x 38 см.

Хуберт ДАЛВУД

Роден 1924 во Бристол. Учел занает и работел во Бристолската авиономпанија. Од 1946—49 студирал на Академијата во Бат.

21. ПОДЕЛЕН СТОЛБ, 1962
бронза, 53,5 x 19 см.
22. ЗАСОЛНУВАЊЕ, 1959
алуминиум, 52 x 101,5 см.

Барбара ХЕПВОРТ

Родена 1903 во Јоркшир. Студирала во Лидс, на Кралевската уметничка академија во Лондон и во Италија. Живеела во Лондон во 1939, а потоа во Корнвол сè до својата смрт 1975.

23. ВАРИАЦИИ НА ТЕМА, 1946
бронза, 43,2 см.
24. ЕГЕЈСКО МОРЕ, 1956
бронза, 27,9 см.
25. ИСКРИВЕНИ ФОРМИ СО ЦРВЕНО
И ЖОЛТО, 1946
масло и молив на дасна,
ФОРМИ КОИ СЕ ВРТАТ И ФИГУРИ
КОИ СТОЈАТ, 1947
молив и масло на дасна,
26,6 x 46,7 см.
27. ПРЕДВИДУВАЊЕ, 1948
молив и масло на картон,
45,7 x 35,9 см.
28. КРУНИСУВАЧКИ ТАНЦ, ЦРВЕНО И
ЖОЛТО, 1953
масло и молив на дасна,

29. ФИГУРА СО КРИЛЈА, 1953
мастило, 25,5 x 36 см.

Бернард МЕДОУС

Роден 1915 во Норвич. Студирал во Норвич и Лондон на Уметничкото школо и на Кралевската уметничка академија. Професор е по вајарство на Кралевската академија од 1960—80.

30. ПЕТЕЛ, 1955
литографија, 38,5 x 29 см.
31. ГОЛЕМА ПЛОСНАТА ПТИЦА, 1957
бронза, 32
32. ТРИ ЦРТЕЖИ ЗА СКУЛПТУРА, 1965
молив и акварел
а) ФИГУРА КОЈА НАБЉУДУВА
16 x 16 см.
б) ГЛАВА
13 x 11,5 см.
в) ДВАЈЦА ПРИЈАТЕЛИ
16 x 16 см.

Денис МИЧЕЛ

Роден во Велдстоун. Израснал во Јужен Велс каде што студирал на Уметничката академија. Живее во Корнвол од 1939.

33. HEROW, 1971
бронза, 99 см.

Хенри МУР

Роден 1898 во Јоркшир. Студирал на Уметничката академија во Лидс, а потоа на Кралевската уметничка академија во Лондон. Предавал на Кралевската академија од 1922—32.

34. ЛЕЖЕЧКА ФИГУРА, 1939
бронза, 14,7 x 29,8 см.
35. ЛЕЖЕЧКА ФИГУРА, 1939
бронза, 22,9 см. (должина)
36. ФАМИЛИЈА, 1946
бронза, 17,8 см. (висина)
37. ЧЕТВРТЕСТИ ФОРМИ, 1963
литографија, 45,7 x 59 см.
38. ШЕСТ ЛЕЖЕЧКИ ФИГУРИ, 1963
литографија, 41 x 51,8 см.
39. СТУДИЈА ЗА СКУЛПТУРА, ДВО-
ДЕЛНИ И ТРОДЕЛНИ ЛЕЖЕЧКИ
ФИГУРИ
бакропис и сува игла, 30,5 x 23,2 см
40. ФАНТАЗИЈА, 1967
бакропис, 20 x 25,4 см.
41. ИДЕИ ЗА СКУЛПТУРА, 1969
бакропис, 30,8 x 23,8 см.

42. ЛЕЖЕЧКИ ФИГУРИ, 1969
бакропис, 29,8 x 23,8 см.

43. ТРИ ФИГУРИ КОИ ЛЕЖАТ, 1971
литографија, 29,5 x 23,8 см.

44. ЧЕТИРИ МАЈКИ, 1971—1972
бакропис, 30,5 x 24,1 см.
45. ЖЕНА НА СТОЛИЦА ПОКРАЈ НА-
МИН, 1973
литографија, 65 x 50 см.

46. СИЛУЕТИ НА ЧЕТИРИ ФИГУРИ, 1973
литографија, 35,5 x 14 см.

Гавин СКОБИ

Роден 1940 во Единбург. Студирал на Уметничката академија во Единбург од 1956—62, каде што предавал од 1963 до 1973 година.

47. ПЕРНИЦАТА НА ГОРНИ, 1979
бронза, 90 x 60 x 28 см.

Вилијам ТАРНБОЛ

Роден 1922 во Шкотска. Студирал во Лондон и на Слејд школата 1945—48. Предавал на Централното уметничко школо во Лондон 1952—61 и 1964—71.

48. ГЛАВА I, 1956
литографија, 73,5 x 54,5 см.
49. ГЛАВА II, 1956
литографија, 68,5 x 57 см.
50. ТОРЗО ВО ВИД НА СЕНИРА, 1979
бронза, 34 x 30,5 x 5,5 см.

Сите дела презентирани на оваа изложба се сопственост на Британскиот совет.

концепција на изложбата:
британски совет

издавач:
музеј на современата уметност — скопје

одговорен уредник:
слободнка парлиј баришиќ

организација на изложбата и
превод на македонски:
викторија васев димесна

ликовно обликување:
стефан георгиевски

печат:
г. з. „гоце делчев“, скопје

тираж: 300